

**Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого**

**Кафедра державного будівництва**

**РОБОЧА ПРОГРАМА**

**навчальної дисципліни**

**«ДЕРЖАВНА ВЛАДА ТА МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ:**

**ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА ВЗАЄМОДІЇ З ПИТАНЬ**

**ПРАВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ»**

**Рівень вищої освіти – другий (магістерський) рівень**

**Ступінь вищої освіти – магістр**

**Галузь знань – К «Безпека та оборона»**

**Спеціальність – К9 «Правоохоронна діяльність»**

**Статус навчальної дисципліни – обов'язкова**

**Рік набору – 2025**

**Харків - 2025**

**Робоча програма навчальної дисципліни «Державна влада та місцеве самоврядування: теорія і практика взаємодії з питань правоохоронної діяльності»** для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань К «Безпека та оборона» спеціальності К9 «Правоохоронна діяльність» Інституту Служби безпеки України. Харків: Нац. юрид. ун-т імені Ярослава Мудрого, 2025. 35 с.

**Розробники:**

**Лялюк Олексій Юрійович**, кандидат юридичних наук, доцент, завідувач кафедри державного будівництва;

**Серьогіна Світлана Григорівна**, докторка юридичних наук, професорка, кафедри державного будівництва;

**Бодрова Ірина Іванівна**, кандидатка юридичних наук, доцентка, доцентка кафедри державного будівництва;

**Стешенко Тетяна Віталіївна**, кандидатка юридичних наук, доцентка, доцентка кафедри державного будівництва;

**Муртіщева Аліна Олександрівна**, кандидатка юридичних наук, доцентка, доцентка кафедри державного будівництва.

Затверджено на засіданні кафедри державного будівництва  
(протокол № 13 від 14 квітня 2025р.)

**Завідувач кафедри** – Лялюк Олексій Юрійович, кандидат юридичних наук, доцент

**ЗМІСТ**

|                                                                                          |    |
|------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| 1. Опис навчальної дисципліни .....                                                      | 4  |
| 2. Очікувані результати навчання .....                                                   | 6  |
| 3. Зміст програми навчальної дисципліни .....                                            | 9  |
| 4. Обсяг і структура навчальної дисципліни.....                                          | 14 |
| 5. Самостійна робота здобувачів вищої освіти.....                                        | 17 |
| 6. Форми педагогічного контролю, засоби та критерії оцінювання результатів навчання..... | 18 |
| 7. Критерії оцінювання результатів навчання .....                                        | 19 |
| 8. Педагогічний контроль для здобувачів вищої освіти .....                               | 22 |
| 8. Навчально-методичне та інформаційне забезпечення навчальної дисципліни .....          | 23 |

## 1. Опис навчальної дисципліни

Робоча програма навчальної дисципліни «Державна влада та місцеве самоврядування: теорія і практика взаємодії з питань правоохоронної діяльності» розроблена відповідно до освітньо-професійної програми «Контррозвідувальна діяльність» другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань К «Безпека та оборона» галузі знань К9 «Правоохоронна діяльність» Інституту Служби безпеки України.

| Найменування показників                                                                        | Рівень знань, галузь знань, спеціальність, спеціалізація                                                                                 | Дидактична структура навчальної дисципліни                           |
|------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------|
| Кількість кредитів ЄКТС – 43,5                                                                 | Рівень освіти – другий (магістерський)<br><br>Галузь знань – К «Безпека та оборона»<br><br>Спеціальність – К9 «Правоохоронна діяльність» | Обов’язкова                                                          |
| Кількість модулів – 2                                                                          |                                                                                                                                          | Рік підготовки: 2024-2025                                            |
| Загальна кількість годин – 105                                                                 |                                                                                                                                          | Семестр: третій                                                      |
| Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних –2- 4, самостійної роботи курсанта – 4-6. |                                                                                                                                          | <b>Лекції</b>                                                        |
|                                                                                                |                                                                                                                                          | 24 год.                                                              |
|                                                                                                |                                                                                                                                          | <b>Практичні заняття</b>                                             |
|                                                                                                |                                                                                                                                          | 26 год.                                                              |
|                                                                                                |                                                                                                                                          | <b>Самостійна робота</b>                                             |
|                                                                                                |                                                                                                                                          | 55 год.                                                              |
|                                                                                                |                                                                                                                                          | Види контролю: поточний контроль; підсумковий контроль знань – іспит |

**Мета** навчальної дисципліни «Державна влада та місцеве самоврядування: теорія і практика взаємодії з питань правоохоронної діяльності» – формування цілісного уявлення про сучасну правову доктрину і практику організації державної влади та місцевого самоврядування в Україні та основних умінь по застосуванню законодавства у цій сфері, активізація аналітичної діяльності курсантів, а також практичних навичок діяльності правника.

### **Завдання:**

- надання теоретичних і прикладних знань про організацію державної влади та місцевого самоврядування в Україні;

- розуміння організаційно-правових, інституційних, територіальних, матеріально-фінансових аспектів реформи децентралізації влади;
- надання знань про європейський досвід модернізації територіальної організації влади та міжнародні стандарти у цій сфері;
- надання навичок логічного, критичного і системного аналізу практики здійснення регіональної політики в Україні;
- розуміння правових та інституційних аспектів взаємодії органів державної влади та місцевого самоврядування;
- розуміння поняття, принципів та вимог належного урядування, вміння критично оцінювати рівень імплементації стандартів належного урядування в системі органів державної влади та місцевого самоврядування;
- надання навичок аналізу функціонально-компетенційної специфіки діяльності органів місцевого самоврядування та здатності пропонувати шляхи вирішення компетенційних конфліктів у діяльності органів публічної влади;
- розуміння прогалин та колізій правового регулювання статусу та організації роботи органів державної влади і місцевого самоврядування, способів їх подолання;
- розуміння теоретичних та прикладних проблем нормотворчого процесу в органах державної влади та місцевого самоврядування;
- знання особливостей публічної комунікації в діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування;
- виявлення актуальних проблем реалізації прав громадян в діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування;
- розуміння та вміння тлумачити етичні стандарти державної служби та служби в органах місцевого самоврядування.

**Пререквізити:** Застосування кримінального законодавства у правоохоронній діяльності СБУ, Кримінальна процесуальна діяльність підрозділів СБУ, Адміністративні засади правоохоронної діяльності СБУ, Конституційний лад України в контексті забезпечення національної безпеки, Організаційно-правові засади діяльності СБУ, Взаємодія судових і

правоохоронних органів, Контррозвідальна та оперативно-розшукова діяльність (частина перша).

**Кореквізити:** Контррозвідальна та оперативно-розшукова діяльність (частина друга), Кримінологія та основи кримінального аналізу, Управління оперативно-службовою діяльністю.

**Постреквізити:** –

## 2. Очікувані результати навчання

У результаті засвоєння навчальної дисципліни курсант повинен демонструвати такі основні результати навчання:

|           |                                                                                                                                                                                                        |
|-----------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| РН НД-1   | Аналізувати концептуальні засади організації державної влади та місцевого самоврядування, конституційної і муніципальної реформ в аспекті децентралізації влади та зміцнення місцевого самоврядування. |
| РН НД -2  | Оцінювати ефективність механізму правового регулювання статусу та організації роботи органів державної влади та місцевого самоврядування.                                                              |
| РН НД -3  | Здійснювати підготовку проектів нормативно-правових актів з питань організації та діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування.                                                      |
| РН НД -4  | Оцінювати вплив міжнародно-правових стандартів (принципів) організації державної влади та місцевого самоврядування на механізм здійснення публічної влади та її територіальну організацію.             |
| РН НД -5  | Узагальнювати результати реформи децентралізації влади в інституційній, правовій, організаційній, територіальній, матеріально-фінансовій сферах.                                                       |
| РН НД -6  | Аналізувати практику запровадження різних форм взаємодії органів місцевого самоврядування з органами державної влади.                                                                                  |
| РН НД -7  | Досліджувати стан реалізації принципів та вимог належного врядування в практичній діяльності органів публічної влади.                                                                                  |
| РН НД -8  | Використовувати сучасні досягнення в сфері надання електронних послуг населенню.                                                                                                                       |
| РН НД -9  | Пропонувати шляхи вирішення компетенційних конфліктів у діяльності органів публічної влади.                                                                                                            |
| РН НД -10 | Володіти навичками подолання прогалин і колізій правового регулювання статусу та організації роботи органів державної                                                                                  |

|           |                                                                                                                         |
|-----------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|           | влади та місцевого самоврядування.                                                                                      |
| РН НД -11 | Пропонувати способи посилення транспарентності в діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування.        |
| РН НД -12 | Демонструвати навички додержання антикорупційних та інших етичних вимог поведінки державних і муніципальних службовців. |

Викладання навчальної дисципліни забезпечує формування у курсанта загальних і спеціальних компетентностей і досягнення результатів навчання, визначених стандартом вищої освіти відповідної спеціальності й освітньо-професійною програмою «Контррозвідувальна діяльність», а саме:

***Загальних компетентностей:***

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК4. Здатність проведення дослідження на відповідному рівні.

ЗК5. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК6. Усвідомлення рівних можливостей та гендерних проблем.

ЗК8. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК10. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

ЗК1.1. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК1.2. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК1.5. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

***Спеціальних компетентностей:***

СК1.Здатність брати участь у розробленні та кваліфіковано застосовувати нормативно-правові акти в різних сферах юридичної діяльності, реалізовувати норми матеріального й процесуального права в професійній діяльності.

СК2. Здатність забезпечувати законність та правопорядок, безпеку особистості, суспільства, держави в межах виконання своїх посадових обов'язків.

СК3. Здатність виявляти та аналізувати причини та умови, що сприяють вчиненню кримінальних та адміністративних правопорушень, вживати заходи

для їх усунення.

СК5.Здатність давати кваліфіковані юридичні висновки й консультації в конкретних сферах юридичної діяльності.

СК8. Здатність визначено і наполегливо ставити професійні завдання та організовувати підлеглих для їх виконання, брати на себе відповідальність за результати виконання цих завдань.

СК9. Здатність обирати оптимальні методи й засоби забезпечення публічної безпеки і порядку.

СК10. Здатність аналізувати, оцінювати й застосовувати сучасні інформаційні технології під час рішення професійних завдань.

СК11. Здатність взаємодіяти з представниками інших органів виконавчої влади та місцевого самоврядування, громадськістю з питань правоохоронної діяльності.

СК15. Здатність вживати заходів з метою запобігання, виявлення та припинення адміністративних і кримінальних правопорушень, заходів, спрямованих на усунення загроз приватним та публічним інтересам людини й держави.

СК1.1. Знання і розуміння правових і організаційних засад функціонування сектору безпеки і оборони України, структуру, завдання та повноваження Служби безпеки України, особливостей їх реалізації в умовах воєнного стану та гібридної агресії проти України..

***Програмних результатів навчання:***

ПРН1. Зрозуміло і недвозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію до фахівців і нефахівців; зокрема, під час публічних виступів, дискусій, проведення занять.

ПРН2. Координувати діяльність суб'єктів забезпечення публічної безпеки і порядку, а також здійснювати взаємодію з представниками інших органів виконавчої влади та місцевого самоврядування, громадськістю з питань правоохоронної діяльності.

ПРН4. Узагальнювати практичні результати роботи і пропонувати нові рішення, з урахуванням цілей, обмежень, правових, соціальних, економічних та етичних аспектів.

ПРН5. Аналізувати умови і причини вчинення правопорушень, визначати шляхи їх усунення.

ПРН8. Забезпечувати законність та правопорядок, захист прав та інтересів особистості, суспільства, держави з використанням ефективних методів й засобів забезпечення публічної безпеки і порядку в межах виконання своїх посадових обов'язків.

ПРН11. Розробляти та кваліфіковано застосовувати нормативно-правові акти в різних сферах юридичної діяльності, реалізовувати норми матеріального й процесуального права в професійній діяльності.

ПРН12. Надавати кваліфіковані юридичні висновки й консультації в конкретних сферах юридичної діяльності.

ПРН15. Модифікувати основні методи та засоби забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки та порядку.

ПРН 1.1. Демонструвати знання та розуміння правового статусу співробітників СБУ, структури, завдань, повноважень та правових основ діяльності СБ України, порядку взаємодії з іншими державними органами, установами, підприємствами, організаціями та фізичними особами, особливостей реалізації функцій і повноважень СБУ в умовах воєнного стану та гібридної агресії проти України.

### **3. Зміст програми навчальної дисципліни**

Модуль 1. Організація державної влади та місцевого самоврядування:  
сучасний стан і перспективи розвитку

*Організація державної влади та місцевого самоврядування в Україні: сучасні правова доктрина та практика. Генеза та сучасний стан державно-правової доктрини, її вплив на системно-структурну організацію державної*

влади та місцевого самоврядування. Конституційні основи організації та здійснення державної влади та місцевого самоврядування. Система органів державної влади та місцевого самоврядування в Україні: інституційний, функціональний та територіальний аспекти. Місце і роль органів безпеки і оборони України в системі публічної влади. Тенденції розвитку інститутів парламентаризму та глави держави на сучасному етапі державотворення. Концептуальні основи оптимізації системи центральних та місцевих органів виконавчої влади. Інститути місцевого самоврядування в механізмі здійснення публічної влади. Представництво та захист публічно-правових інтересів: роль органів публічної влади, правоохоронних органів та адвокатури.

*Правоохоронна діяльність в механізмі здійснення державної влади та місцевого самоврядування.* Правоохоронна функція як функція держави. Поняття і ознаки правоохоронної діяльності, як виду правової діяльності. Інституційна складова правоохоронної діяльності держави. Об'єкти правоохоронної діяльності. Форми реалізації правоохоронної діяльності. Завдання правоохоронної діяльності в державі. Служба безпеки України в механізмі здійснення правоохоронної діяльності.

*Територіальна організація державної влади та місцевого самоврядування у контексті правової реформи в Україні.* Поняття, зміст та принципи територіальної організації влади. Адміністративно-територіальний устрій як основа організації органів державної влади та місцевого самоврядування: проблеми правового регулювання та існуючого стану. Базовий, субрегіональний та регіональний рівні територіальної організації влади. Правові, інституційні, організаційні, матеріально-фінансові, кадрові аспекти реформування територіальної організації державної влади та місцевого самоврядування. Особливості територіальної організації СБУ та інших суб'єктів правоохоронної діяльності.

*Правова політика у сфері регіонального розвитку: сучасний стан та напрями удосконалення.* Регіоналізація як напрям формування багаторівневого урядування. Сталий розвиток: поняття та цілі. Державна регіональна політика в

Україні: цілі, завдання, принципи, пріоритети та основні напрями. Стратегії регіонального розвитку. Інституційна система регіонального розвитку. Агенції регіонального розвитку. Матеріально-фінансове забезпечення регіонального розвитку. Напрями та способи стимулювання розвитку регіонів. Державний фонд регіонального розвитку. Угоди регіонального розвитку. Правове забезпечення та форми міжрегіонального та транскордонного співробітництва. Проблеми представництва та захисту інтересів регіонів в механізмі забезпечення державного суверенітету та територіальної цілісності.

*Взаємодія органів місцевого самоврядування з органами державної влади: інституційний та функціональний аспекти.* Принципи взаємодії органів місцевого самоврядування з органами державної влади. Правова основа взаємодії органів місцевого самоврядування з місцевими органами виконавчої влади в Україні. Інституційні способи взаємодії органів місцевого самоврядування з органами державної влади. Здійснення органами місцевого самоврядування окремих повноважень органів виконавчої влади: правова основа, суб'єкти, система повноважень та матеріально-фінансове забезпечення їх виконання. Державний контроль за виконанням органами місцевого самоврядування делегованих повноважень. Взаємовідносини органів державної влади, місцевого самоврядування з судовими органами, органами Служби безпеки України та іншими правоохоронними органами.

Модуль 2. Стандарти належного урядування в системі державної влади та місцевого самоврядування: теоретичні та прикладні аспекти

*Шляхи імплементації стандартів належного урядування в системі державної влади та місцевого самоврядування в Україні.* Концепція належного урядування та її роль у забезпеченні верховенства права. Принципи та вимоги належного урядування, напрями імплементації в Україні. Стратегія реформування державного управління в Україні. Критерії побудови оптимальної структури органів державної влади та місцевого самоврядування. Інформатизація органів державної влади та місцевого самоврядування, правове,

організаційне та інформаційно-технічне її забезпечення. Взаємодія органів державної влади та місцевого самоврядування у сфері електронного урядування, електронні реєстри, електронні послуги. Правові проблеми забезпечення інформаційної безпеки та охорони персональних даних у сфері електронного урядування. Правове регулювання та методика оцінки ефективності організації та діяльності органів публічної влади.

*Правоохоронна діяльність Служби безпеки України, як спосіб забезпечення належного урядування.*

Завдання і правові основи діяльності СБУ. Порядок формування СБУ. Системно-структурна організація СБУ та особливості взаємодії його структурних підрозділів. Сутність правоохоронної діяльності СБУ. Повноваження СБУ у сфері правоохоронної діяльності. Форми та методи реалізації правоохоронної діяльності СБУ. Використовувати у професійній діяльності сучасні інформаційні технології, бази даних та стандартне і спеціалізоване програмне забезпечення.

*Попередження та врегулювання компетенційних конфліктів у діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування.* Доктринальні основи формування компетенції органів державної влади та місцевого самоврядування. Проблеми правового регулювання компетенції органів державної влади та місцевого самоврядування. Система та особливості здійснення повноважень органів місцевого самоврядування. Поняття, причини та форми компетенційних конфліктів у діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування. Роль судів конституційної юрисдикції у попередженні і усуненні компетенційних конфліктів між органами державної влади та органами місцевого самоврядування. Державний контроль та нагляд в механізмі усунення компетенційних конфліктів у діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування.

*Особливості нормотворчого процесу в органах державної влади та місцевого самоврядування: проблеми теорії та практики.* Правова основа та принципи нормотворчої діяльності в органах державної влади та місцевого

самоврядування. Напрями удосконалення правового регулювання законодавчого процесу. Проблеми правового регулювання нормотворчої діяльності Президента України, шляхи їх розв'язання. Впровадження сучасних інформаційних технологій в нормотворчу діяльність органів виконавчої влади. Нормотворча діяльність в органах місцевого самоврядування: проблеми інституційного, правового, організаційного та матеріально-технічного забезпечення. Правове регулювання і порядок забезпечення участі членів територіальної громади у нормотворчому процесі в органах місцевого самоврядування, напрями оптимізації. Контроль у сфері нормотворчої діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування.

*Транспарентність та публічна комунікація в діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування.* Принципи гуманізму, транспарентності, пропорційності, рівності та недискримінації в діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування. Формування концепції відкритого уряду. Міжнародні стандарти у сфері доступу до інформації та участі громадян у процесі прийняття рішень, проблеми їх імплементації в Україні. Доступність публічної інформації і проблеми правомірності її обмеження. Електронний доступ до публічної інформації та відкритих даних. Правове регулювання роботи органів державної влади та місцевого самоврядування із запитами на інформацію. Завдання і значення громадських рад та інших консультативно-дорадчих структур органів державної влади та місцевого самоврядування. Напрями посилення транспарентності та розширення форм публічної комунікації в діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування. Відшуковувати необхідну інформацію в спеціальній літературі, базах даних, інших джерелах інформації, аналізувати та об'єктивно оцінювати інформацію.

*Механізм реалізації прав громадян в діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування.* Правове регулювання, принципи та форми електронної демократії. Електронні петиції як форма колективного звернення громадян: особливості правового регулювання, порядку подання та розгляду. Правова основа та порядок використання електронних та інших інноваційних

технологій у виборчому процесі. Народна ініціатива як підстава проголошення всеукраїнського референдуму: правове регулювання та порядок здійснення. Роль форм партисипативної демократії в діяльності органів місцевого самоврядування. Проблеми правового статусу та організації роботи органів самоорганізації населення як особливої форми участі членів територіальної громади у здійсненні місцевого самоврядування. Служба безпеки України та права людини.

*Етичні засади діяльності державних та муніципальних службовців: міжнародні стандарти і проблеми їх імплементації в Україні.* Етика державного і муніципального управління та професійно-етичні аспекти служби в органах державної влади та місцевого самоврядування. Міжнародні етичні стандарти поведінки державних та муніципальних службовців, шляхи їх імплементації їх у національне законодавство. Модельний кодекс поведінки державних службовців. Моральні та правові вимоги до поведінки державних та муніципальних службовців. Керівні принципи боротьби з корупцією. Роль Служби безпеки України в механізмі боротьби з корупцією. Конфлікти інтересів на державній та муніципальній службі: етичні аспекти. Інституційні механізми підтримки етичних засад діяльності державних та муніципальних службовців. Формування етичних знань і навичок етичної поведінки у процесі підготовки і підвищення кваліфікації державних і муніципальних службовців.

#### 4. Обсяг і структура навчальної дисципліни

| №<br>п/п | Дата<br>проведенн<br>я (згідно<br>розкладу) | Тема навчальної<br>дисципліни                                                                                 | Обсяг у годинах |              |                      |                       |
|----------|---------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------|--------------|----------------------|-----------------------|
|          |                                             |                                                                                                               | Денна форма     |              |                      |                       |
|          |                                             |                                                                                                               | Усього          | У тому числі |                      |                       |
|          |                                             |                                                                                                               |                 | Лекції       | Практичні<br>заняття | Самостійн<br>а робота |
|          |                                             | <b>Модуль 1.<br/>Організація<br/>державної влади та<br/>місцевого<br/>самоврядування:<br/>сучасний стан і</b> |                 |              |                      |                       |

|    |  |                                                                                                                                        |           |           |           |           |
|----|--|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------|-----------|-----------|-----------|
|    |  | <b>перспективи розвитку</b>                                                                                                            |           |           |           |           |
| 1. |  | Тема 1. Організація державної влади та місцевого самоврядування в Україні: сучасні правова доктрина та практика.                       | 9         | 2         | 2         | 5         |
| 2. |  | Тема 2. Правоохоронна діяльність в механізмі здійснення державної влади та місцевого самоврядування                                    | 7         | 2         | 2         | 3         |
| 3. |  | Тема 3. Територіальна організація державної влади та місцевого самоврядування у контексті правової реформи в Україні.                  | 9         | 2         | 2         | 5         |
| 4. |  | Тема 4. Правова політика у сфері регіонального розвитку: сучасний стан та напрями удосконалення.                                       | 9         | 2         | 2         | 5         |
| 5. |  | Тема 5. Взаємодія органів місцевого самоврядування з органами державної влади: інституційний та функціональний аспекти.                | 9         | 2         | 2         | 5         |
|    |  | <b>Разом</b>                                                                                                                           | <b>43</b> | <b>10</b> | <b>10</b> | <b>23</b> |
|    |  | <b>Модуль 2. Стандарти належного урядування в системі державної влади та місцевого самоврядування: теоретичні та прикладні аспекти</b> |           |           |           |           |
| 6. |  | Тема 6. Шляхи імплементації стандартів належного урядування в системі державної влади та місцевого самоврядування в Україні.           | 9         | 2         | 2         | 5         |

|     |  |                                                                                                                                      |   |   |   |   |
|-----|--|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---|---|---|---|
| 7.  |  | Тема 7. Правоохоронна діяльність Служби безпеки України, як спосіб забезпечення належного урядування.                                | 7 | 2 | 2 | 3 |
| 8.  |  | Тема 8. Попередження та врегулювання компетенційних конфліктів у діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування.     | 9 | 2 | 2 | 5 |
| 9.  |  | Тема 9. Особливості нормотворчого процесу в органах державної влади та місцевого самоврядування: проблеми теорії та практики.        | 9 | 2 | 2 | 5 |
| 10. |  | Тема 10. Транспарентність та публічна комунікація в діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування.                  | 7 | 2 | 2 | 3 |
| 11. |  | Тема 11. Механізм реалізації прав громадян в діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування.                         | 8 | 2 | 2 | 4 |
| 12. |  | Тема 12. Етичні засади діяльності державних та муніципальних службовців: міжнародні стандарти і проблеми їх імплементації в Україні. | 6 | 1 | 2 | 3 |
| 13. |  | Тема 13.                                                                                                                             | 7 | 1 | 2 | 4 |

|  |  |                                                                                               |              |           |           |           |
|--|--|-----------------------------------------------------------------------------------------------|--------------|-----------|-----------|-----------|
|  |  | Антикорупційна спрямованість правових засад діяльності державних та муніципальних службовців. |              |           |           |           |
|  |  | <b>Разом</b>                                                                                  | <b>62</b>    | <b>14</b> | <b>16</b> | <b>32</b> |
|  |  | <b>Усього годин / кредитів ECTS</b>                                                           | <b>120/6</b> | <b>24</b> | <b>26</b> | <b>55</b> |

### 5. Самостійна робота здобувачів вищої освіти

Самостійна робота – вид позааудиторної роботи навчального характеру, яка спрямована на вивчення програмного матеріалу навчальної дисципліни. Під час самостійної роботи курсант має самостійно опрацювати конспекти лекцій, рекомендовану літературу, нормативні акти, матеріали емпіричних досліджень до тем, що виносяться на практичні заняття.

Самостійна робота курсантів здійснюється у таких формах:

- опрацювання нової наукової та навчальної літератури, законодавчих актів України та зарубіжних країн;
- підготовка до практичних занять;
- робота над окремими темами навчальної дисципліни, які згідно з робочою програмою навчальної дисципліни винесені на самостійне опрацювання курсантами;
- робота над кейсами;
- розробка схем, таблиць з тем навчальної дисципліни;
- створення портфоліо за темами навчальної дисципліни та його презентація;
- здійснення аналізу законопроектів та змін законодавства;
- анотування прочитаної додаткової літератури, підготовка постатейних матеріалів;
- самотестування;
- участь у конкурсах курсантських/курсантських наукових праць;
- підготовка індивідуальних робіт (реферат, стаття, тези, есе тощо);

- підготовка до всіх видів поточних контрольних випробувань (колоквіумів, тестування тощо);
- підготовка до семестрового іспиту.

## **6. Форми педагогічного контролю, засоби та критерії оцінювання результатів навчання**

Оцінювання результатів засвоєння навчальної дисципліни передбачає проведення поточного та підсумкового контролю і здійснюється на основі накопичувальної бально-рейтингової системи.

Поточний контроль знань включає:

- контроль якості засвоєння курсантами програмного матеріалу навчальної дисципліни на практичних заняттях із застосуванням таких засобів: усне, письмове або експрес-опитування, виконання текстових завдань, вирішення практичних завдань тощо. У ході практичного заняття курсант може отримати оцінку за чотирибальною шкалою (0; 1; 1,5; 2);
- контроль якості засвоєння курсантами програмного матеріалу навчальної дисципліни, що проводяться наприкінці модулів у формі колоквіумів. За підсумками контролю курсант може отримати оцінку за чотирибальною шкалою (0; 1; 2; 3).

Протягом семестру курсанти виконують самостійну роботу, в тому числі у формі підготовки індивідуальної роботи (підготовки рефератів, стаття, тези доповіді, есе тощо). Максимальна кількість балів за індивідуальну роботу – 8 балів.

Формою підсумкового контролю знань курсантів з навчальної дисципліни є іспит. Максимальна кількість балів, яку курсант може отримати за іспит, становить 60 балів.

Мінімальна оцінка результатів поточного контролю й самостійної роботи у формі підготовки індивідуальної роботи, за якої курсант допускається до іспиту, становить 25 балів.

## 7. Критерії оцінювання результатів навчання

*Розподіл балів між формами організації освітнього процесу і видами контрольних заходів*

| Поточний контроль |                                      |            |                                      | Індивідуал<br>ьна робота<br>курсантів<br>(реферат,<br>стаття, тези<br>доповіді,<br>есе тощо) | Підсумков<br>ий<br>контроль<br>(іспит) | Підсумкова<br>оцінка<br>знань |
|-------------------|--------------------------------------|------------|--------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------|-------------------------------|
| Модуль № 1        |                                      | Модуль № 2 |                                      |                                                                                              |                                        |                               |
| п/з               | модульний<br>контроль<br>(колоквіум) | п/з        | модульний<br>контроль<br>(колоквіум) |                                                                                              |                                        |                               |
| max 10            | max 3                                | max 16     | max 3                                | max 8                                                                                        | max 60                                 | max 100                       |

### *Критерії оцінювання результатів навчання*

| Вид контролю                             | Кількість балів | Критерії (за кожною з оцінок)                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
|------------------------------------------|-----------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Поточний контроль на практичному занятті | Max 2           | Високий рівень активності на занятті; глибоке знання матеріалу, у тому числі орієнтація в основних наукових доктринах та концепціях за темою заняття; розгорнута, повна, правильна відповідь на питання; повна, правильна і переконлива аргументація при вирішенні проблемних правових ситуацій; засвоєння основної і додаткової літератури, рекомендованої навчально-методичним посібником за темою заняття; вільна орієнтація у правових джерелах та судовій практиці за темою заняття; усунення прогалин чи неточностей у відповідях інших курсантів; високий рівень засвоєння практичних навичок за певною темою |
|                                          | 1,5             | Середній рівень активності на занятті; неповне, неточне розкриття питання, розв'язання практичних завдань з окремими помилками; засвоєння основної і додаткової літератури, рекомендованої навчально-методичним посібником за темою заняття; часткове використання правових джерел за темою заняття; середній рівень засвоєння практичних навичок за певною темою                                                                                                                                                                                                                                                    |
|                                          | 1               | Низький рівень активності на занятті; значна неповнота, суттєві неточності та прогалини у відповіді на питання; розв'язання окремих практичних завдань з теми; вирішення проблемних правових ситуацій з суттєвими помилками; суттєві прогалини у засвоєнні                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |

|                                       |       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
|---------------------------------------|-------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                       |       | рекомендованої літератури за темою заняття; низький рівень засвоєння практичних навичок за певною темою                                                                                                                                                                                                                                  |
|                                       | Min 0 | Відсутність знань по жодному з питань плану практичних занять; не розв'язання практичних завдань; неприсутність на занятті.                                                                                                                                                                                                              |
| Модульний контроль                    | Max 3 | Всебічне, систематичне і глибоке знання програмного матеріалу, бездоганно засвоєння спеціальної літератури, демонстрація курсантом здатності до самостійного використання отриманих знань у практичній роботі.                                                                                                                           |
|                                       | 2     | Виявлення курсантом в достатній мірі знання основного програмного матеріалу, засвоєння навчальної літератури з предмета та виявлення курсантом умінь орієнтуватися в ній; розкриття всіх питань без помилок, однак з незначною неповнотою у відповіді на питання                                                                         |
|                                       | 1     | Виявлення курсантом певних (мінімальних) необхідних знань матеріалу, допущення помилок, суттєвих неточностей і погрішностей у відповіді, розкриття питань неповно, припущення суттєвих неточностей у відповіді                                                                                                                           |
|                                       | Min 0 | Повне незнання програмного матеріалу.                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
| Оцінка індивідуальної роботи курсанта |       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
| Реферат                               | Max 6 | Питання плану реферату висвітлені повно. Проаналізовані представлені в літературі погляди щодо предмета дослідження, на основі їх порівняння висловлене особисте ставлення автора до кожного з них, а також дана особиста оцінка запропонованим у літературі пропозиціям стосовно шляхів вирішення проблемних питань теми.               |
|                                       | 3     | Робота оформлена з помилками та порушеннями вимог щодо оформлення. Реферат містить методологічні та змістовні помилки, використано недостатню кількість джерел для обґрунтування висновків. При захисті виникли труднощі щодо розкриття змісту теми, наведення аргументів стосовно окремих положень роботи та обґрунтованості висновків. |
|                                       | Min 0 | Реферат оформлений неналежним чином, без посилання на джерела та містить методологічні помилки. При захисті автор роботи не може продемонструвати знання з обраної теми, навести аргументацію понять та здійснити аналіз інформації. Робота виконана з порушенням вимог академічної доброчесності.                                       |
| Стаття                                | Max 8 | Самостійне виконання студентом наукової статті та направлення до редакції фахового видання, прийняття статті до публікації. Тема статті розкрита повно. Проаналізовані наявні в літературі погляди щодо предмета дослідження, на основі їх порівняння висловлене особисте ставлення автора до кожного з                                  |

|               |        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
|---------------|--------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|               |        | них, а також дана особиста оцінка запропонованим у літературі пропозиціям стосовно шляхів вирішення проблемних питань статті. Посилання на джерела зроблені коректно з дотриманням вимог ДСТУ.                                                                                                                                                                                      |
|               | Min 0  | Стаття оформлена неналежним чином, без посилання на джерела та містить змістовні та методологічні помилки. Текст статті є виключною компіляцією. Посилання на джерела зроблені з грубими порушеннями вимог ДСТУ. Робота виконана з порушенням вимог академічної доброчесності.                                                                                                      |
| Тези доповіді | Max 7  | Самостійне виконання курсантом роботи, направлення до організаційного комітету конференції та прийняття тез до публікації.                                                                                                                                                                                                                                                          |
|               | Min 0  | Наявність плагіату, несамостійні висновки, фрагментарне розкриття теми дослідження.                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
| Есе           | Max 6  | Розгорнуте, повне, правильне розкриття всіх питань та висвітлення проблем, пов'язаних із темою дослідження. Вільне володіння матеріалом при презентації теми на занятті. Зроблені авторські висновки із проведеного дослідження.                                                                                                                                                    |
|               | 4      | Правильне розкриття всіх питань теми. Відповіді на деякі питання містять окремі неточності чи неповноту. Окремі недоліки при презентації теми на занятті.                                                                                                                                                                                                                           |
|               | Min 0  | Наявність плагіату. Основні питання висвітлено поверхнево, висновки не мають самостійного характеру. Есе не презентовано на практичному занятті.                                                                                                                                                                                                                                    |
| Іспит         | Max 60 | 1. Всебічне, систематичне і глибоке знання матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, у тому числі орієнтація в основних наукових доктринах та концепціях дисципліни.<br>2. Засвоєння основної та додаткової літератури, рекомендованої кафедрою.<br>3. Здатність до самостійного поповнення знань з дисципліни та використання отриманих знань у практичній роботі. |
|               | 55     | 1. Повне знання матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни.<br>2. Засвоєння основної літератури та знайомство з додатковою літературою, рекомендованою кафедрою.<br>3. Здатність до самостійного поповнення знань з дисципліни, розуміння їх значення для практичної роботи.                                                                                          |
|               | 50     | 1. Достатньо повне знання матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, за відсутності у відповіді суттєвих неточностей.<br>2. Засвоєння основної літератури, рекомендованої кафедрою.<br>3. Здатність до самостійного поповнення знань з дисципліни, розуміння їх значення для практичної роботи.                                                                      |
|               | 45     | 1. Знання основного матеріалу, передбаченого                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |

|  |       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
|--|-------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|  |       | <p>програмою навчальної дисципліни, в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої роботи за професією.</p> <p>2. Засвоєння основної літератури, рекомендованої кафедрою.</p> <p>3. Помилки та суттєві неточності у відповіді на іспиті за наявності знань для їх самостійного усунення або за допомогою викладача.</p>                                |
|  | 40    | <p>1. Знання основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої роботи за професією.</p> <p>2. Ознайомлення з основною літературою, рекомендованою кафедрою.</p> <p>3. Помилки у відповіді на іспиті за наявності знань для усунення найсуттєвіших помилок за допомогою викладача.</p> |
|  | 35    | <p>1. Прогалини в знаннях з певних частин основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни.</p> <p>2. Наявність помилок у відповіді на іспиті.</p>                                                                                                                                                                                               |
|  | Min 0 | <p>1. Відсутність знань значної частини основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни.</p> <p>2. Неможливість продовжити навчання або здійснювати професійну діяльність без проходження повторного курсу з цієї дисципліни</p>                                                                                                                |

## 8. Педагогічний контроль для здобувачів вищої освіти

### *Шкала підсумкового педагогічного контролю*

| Оцінка за шкалою ECTS | Визначення                                                                    | Оцінка за національною шкалою | Оцінка за 100- бальною шкалою, що використовується в НЮУ |
|-----------------------|-------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------|----------------------------------------------------------|
| <b>A</b>              | <b>Відмінно</b> – відмінне виконання, лише з незначною кількістю помилок      | 5                             | 90–100                                                   |
| <b>B</b>              | <b>Дуже добре</b> – вище середнього рівня з кількома помилками                | 4                             | 80–89                                                    |
| <b>C</b>              | <b>Добре</b> – у цілому правильна робота з певною кількістю незначних помилок |                               | 75–79                                                    |
| <b>D</b>              | <b>Задовільно</b> – непогано, але зі значною кількістю недоліків              | 3                             | 70–74                                                    |
| <b>E</b>              | <b>Достатньо</b> – виконання задовольняє мінімальні критерії                  |                               | 60–69                                                    |
| <b>FX</b>             | <b>Незадовільно</b> – потрібно попрацювати перед тим, як перескладати         | 2                             | 35–59                                                    |

|          |                                                                                       |  |        |
|----------|---------------------------------------------------------------------------------------|--|--------|
| <b>F</b> | <b>Незадовільно</b> – необхідна серйозна подальша робота, обов’язковий повторний курс |  | 0 – 34 |
|----------|---------------------------------------------------------------------------------------|--|--------|

## **8. Навчально-методичне та інформаційне забезпечення навчальної дисципліни**

### *Нормативно-правові акти*

1. Виборчий кодекс України від 19.12.2019 № 396-IX.  
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/396-20#Text>
2. Європейська Хартія місцевого самоврядування від 15 жовтня 1985 року. URL: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994\\_036#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_036#Text)
3. Загальна декларація прав людини від 10.12.1948 р. URL: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995\\_015#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text)
4. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950 р. URL: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995\\_004#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text)
5. Конвенція Ради Європи № 108 від 1981 року «Про захист осіб у зв’язку з автоматизованою обробкою персональних даних». URL: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994\\_326#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_326#Text)
6. Конституція України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
7. Про державну службу: Закон України від 10.12.2015 № 889-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text>
8. Про державну таємницю: Закон України від 21.01.1994 № 3855-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3855-12#Text>
9. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13.01.2011 № 2939-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text>
10. Про електронні довірчі послуги: Закон України від 05.10.2017 № 2155-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19#Text>
11. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 № 1700-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text>

12. Про засади державної регіональної політики: Закон України від 05.02.2015 № 156-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/156-19#Text>
13. Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах: Закон України від 05.07.1994 № 80/94-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80/94-%D0%B2%D1%80#Text>
14. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 № 2657-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>
15. Про Кабінет Міністрів України: Закон України від 27.02.2014 № 794-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-18#Text>
16. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 № 280/97-ВР. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80>
17. Про місцеві державні адміністрації: Закон України від 09.04.1999 № 586-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/586-14#Text>
18. Про ратифікацію Європейської хартії місцевого самоврядування: Закон України від 15.07.97 р. №452/97-ВР URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/452/97-%D0%B2%D1%80>
19. Про службу в органах місцевого самоврядування: Закон України від 07.06.2001 № 2493-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2493-14#Text>
20. Про співробітництво територіальних громад: Закон України від 17 червня 2014 року № 1508-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1508-18#Text>
21. Про електронні комунікації: Закон України від 16.12.2020 № 1089-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1089-20#n2246>
22. Про транскордонне співробітництво: Закон України від 24 червня 2004 року № 1861-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1861-15#Text>
23. Загальні правила етичної поведінки державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування, затверджені Наказом Національного агентства України з питань державної служби від 05.08.2016 № 158. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1203-16#Text>

24. Положення про технічний захист інформації в Україні, затверджене Указом Президента України №1229/99 від 27.09.1999. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1229/99#Text>

25. Порядок обробки та захисту отриманих від суб'єктів надання інформації персональних даних під час здійснення верифікації та моніторингу державних виплат, затверджений постановою Кабінету Міністрів України № 405 від 03.04.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/405-2019-%D0%BF#Text>

26. Порядок обробки та захисту персональних даних, володільцем яких є Міністерство цифрової трансформації України, затверджений Наказом Міністерства цифрової трансформації України № 72 від 20.05.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0495-20#Text>

27. Правила забезпечення захисту інформації в інформаційних, телекомунікаційних та інформаційно-телекомунікаційних системах, затверджені Постановою Кабінету Міністрів України № 373 від 29.03.2006. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/373-2006-%D0%BF#Text>

28. Case “Guseva v. Bulgaria” (2015). URL: <http://hudoc.echr.coe.int>

29. Справа “Rysovskyy v. Ukraine” (2012). URL: <http://hudoc.echr.coe.int>

30. Case “Lelas v. Croatia” (2010). URL: <http://hudoc.echr.coe.int>

31. Case “Serkov v. Ukraine” (2011). URL: <http://hudoc.echr.coe.int>

32. Case “Surek v. Turkey” (1999). URL: <http://hudoc.echr.coe.int>

33. Case “Renaud v. France” (2010). URL: <http://hudoc.echr.coe.int>

34. Case “Wypych v. Poland” (2005). URL: <http://hudoc.echr.coe.int>

### *Література*

#### *Основна література*

1. Барікова А. А. Електронна держава: нова ефективність урядування: монографія. Київ: Юрінком Інтер, 2016. 224 с.

2. Величко В. О. Конституційно-правовий статус місцевих державних адміністрацій в Україні: монографія. Харків : Б. в., 2005. 208 с.

3. Державне будівництво і місцеве самоврядування : посіб. для підгот. до іспиту / С. Г. Серьогіна, О. Ю. Лялюк, І. І. Бодрова та ін. Харків: Право, 2020. 212 с.
4. Державне будівництво і місцеве самоврядування в Україні : підручник / І. І. Бодрова, С. В. Болдирєв, В. О. Величко та ін. ; за ред. С. Г. Серьогіної ; 4-те вид., переробл. та допов. Харків : Право, 2018. 392 с.
5. Децентралізація державної влади: конституційно-правові аспекти / редкол.: Ю. П. Битяк, І. І. Бодрова, П. М. Любченко [та ін.] ; Нац. акад. прав. наук України, НДІ держ. буд-ва та місц. самоврядування. Харків : Право, 2019. 192 с.
6. Добровільне об'єднання територіальних громад в Україні / С. Г. Серьогіна, І. І. Бодрова, Любченко П. М., Болдирєв С. В., Лялюк О. Ю., Баранова Л. М., Печений О. П. Харків: ПромАрт. 2017. Вип. 21. 216 с.
7. Конституційно-правове забезпечення реформи децентралізації влади: вітчизняний та зарубіжний досвід / О. В. Петришин, С. Г. Серьогіна, І. І. Бодрова та ін.; Нац. акад. прав. наук України, НДІ держ. буд-ва та місц. самоврядування. Харків : Право, 2020. 236 с.
8. Конституція України. Науково-практичний коментар / Ю.Г. Барабаш, А.П. Гетьман, С.Г. Серьогіна та ін., Нац. акад. прав. наук України; за заг. ред. Р.О. Стефанчука та О.В. Петришина. Київ: ВАІТЕ, 2024. 760 с.
9. Любченко П. М. Муніципальне право України: підруч. Харків : Право, 2019. 512 с.
10. Петришина М. О. Нормотворча діяльність в органах місцевого самоврядування в Україні : монографія. Харків : Право, 2011. 232 с.
11. Петришина М. О., Петришин О. О. Міжнародно-правові стандарти у сфері місцевого самоврядування : наук. доп. / М. О. Петришина, О. А. Петришин ; Нац. акад. прав. наук України, НДІ держав. буд-ва та місцевого самоврядування. Харків : Право, 2016. 44 с.
12. Правнича наука та законодавство України: європейський вектор розвитку в умовах воєнного стану: монографія / редкол.: В.А. Журавель, Н.С.

Кузнєцова, О.М. Бандурка та ін.; Нац. акад. прав. наук України. Харків: Право, 2023. 902 с.

13. Правова наука України: сучасний стан, виклики та перспективи розвитку: монографія. Харків: Право, 2021. 680 с.

14. Проблеми правового регулювання територіальної організації влади в Україні: монографія / П.М. Любченко, С.Г. Серьогіна, І.І. Бодрова, О.Ю. Лялюк, К.О. Закоморна та ін.; за заг. ред. проф. П.М. Любченка. Харків, 2018. 442 с. URL: <https://dbms.institute/монографії/проблеми-правового-регулювання-тери>

15. Проблеми функціонування місцевих рад та їх виконавчих органів: моногр. / за ред. Ю. М.Тодики. Харків: Право, 2009. 540 с.

16. Сучасний парламентаризм: український та світовий виміри: монографія / Нац. акад. прав. наук України, НДІ держ. буд-ва та місц. самоврядування. Харків: Юрайт, 2018. 200 с.

17. Чиркін А. С. Конституційно-правове регулювання місцевого самоврядування в Польщі, Угорщині, Чехії : монографія. Харків: Юрайт, 2019. 220 с.

#### *Додаткова література*

1. Бодрова І. І. Проблеми правового забезпечення та реалізації реформи територіальної організації влади в Україні. В кн.: Challenges and prospects for the development of legal systems in Ukraine and EU countries: comparative analysis : Collective monograph. Riga : Izdevniecība "Baltija Publishing", 2019. Volume 1. 316 p. DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-571-83-1-3>

2. Бодрова І. І. Проблеми імплементації європейських стандартів у сфері компетенції місцевого самоврядування в Україні. *Державне будівництво та місцеве самоврядування*: зб. наук. пр. Харків : Право, 2019. Вип. 38. С. 26-48.

3. Бодрова І. І. Проблеми правового регулювання державного нагляду

за додержанням органами місцевого самоврядування Конституції та законів в Україні. *Державне будівництво та місцеве самоврядування* : зб. наук. пр. Харків : Право, 2019. Вип. 37. С. 37-55.

4. Бодрова І. І. Проблеми правового регулювання державного нагляду за додержанням органами місцевого самоврядування Конституції та законів в Україні. *Державне будівництво та місцеве самоврядування* : зб. наук. пр. Харків : Право, 2019. Вип. 37. С. 37-55.

5. Бодрова І.І. Добровільне об'єднання територіальних громад як конституційна гарантія місцевого самоврядування в Україні. *Державне будівництво та місцеве самоврядування*. 2021. Вип. 41. С. 76-92.

6. Болдирєв С. В., Чубарь С.С. Сучасний стан реалізації реформи децентралізованого устрою України: наявні недоліки та труднощі в запровадженні. *Міжнародний науковий журнал "Інтернаука"*. Серія: "Юридичні науки". 2021. № 11. <https://doi.org/10.25313/2520-2308-2021-11-7700>

7. Болдирєв С.В., Сидоренко О.О. Теоретично-правовий зміст децентралізації як державницького інституту. *Державне будівництво та місцеве самоврядування*. 2021. Вип. 41. С. 48 - 61.

8. Величко В. О. Проблеми функціонування центрів надання адміністративних послуг. *Державне будівництво та місцеве самоврядування*: зб. наук. пр. Харків: Право, 2019. Вип. 38. С. 118-132.

9. Гаращук І. В. Сучасні аспекти теоретико-правового забезпечення реалізації принципу субсидіарності в процесі децентралізації в Україні. *Державне будівництво та місцеве самоврядування* : зб. наук. пр. Х. : Право, 2022. Вип. 43. С.154-164.

10. Гаращук І.В. Питання ефективного використання ресурсного потенціалу об'єднаних територіальних громад. *Державне будівництво та місцеве самоврядування* : зб. наук. пр. Харків : Право, 2021. Вип. 41. С. 107 – 119.

11. Закоморна К. О. До питання про визначення терміну "регіоналізація" в сучасній вітчизняній і зарубіжній доктрині. *Державне*

*будівництво та місцеве самоврядування* : зб. наук. пр. Харків : Право, 2019. Вип. 38. С. 49-61.

12. Любченко П. М. Конституційно-правові основи розвитку місцевого самоврядування як інституту громадянського суспільства : монографія. Харків : Одиссей, 2006. 352с.

13. Любченко П. М. Народовладдя та місцеве самоврядування: сутність і взаємообумовленість розвитку. *Право України*. 2019. № 10. С. 195-211.

14. Лялюк О. Ю. Актуальні питання співвідношення контролю та нагляду в системі місцевого самоврядування в умовах децентралізації. *Державне будівництво та місцеве самоврядування* : зб. наук. пр. Харків : Право, 2019. Вип. 37. С. 56-68.

15. Лялюк О. Ю. Основи організації і діяльності місцевих рад в Україні : монографія. Харків: Право, 2008. 287 с.

16. Лялюк О. Ю. Практичні приклади формування та вирішення окремих колізій та правової невизначеності у сфері місцевого самоврядування. *Державне будівництво та місцеве самоврядування*. 2022. № 43. С. 92-106.

17. Лялюк О. Ю., Полишин Г. В. Шлях до децентралізації: зарубіжний досвід для України. *Державне будівництво та місцеве самоврядування*. № 38. 2019. С. 41-55.

18. Лялюк О.Ю., Муртіщева А.О. Реформування районного (субрегіонального) та регіонального рівнів адміністративно-територіального устрою України : Децентралізація державної влади: український і європейський контекст : монографія / за наук. ред. О. Ю. Лялюка. Харків, 2022. С. 423-449.

19. Муртіщева А. О. Еволюція правового регулювання муніципальної служби в Литовській Республіці та Україні. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2022. № 2 (97). с. 25-38

20. Муртіщева А. О. Електронний парламент як засіб впровадження належного врядування в Україні. *Державне будівництво та місцеве*

самоврядування. Зб. наук. праць. Спец. випуск до Дня незалежності України. Харків, 2022. С. 433-447.

21. Муртіщева А. О. Засади правового регулювання механізмів адміністративного нагляду за діяльністю органів місцевого самоврядування в окремих державах Європейського Союзу та в Україні. Київський часопис права. 2023. № 3. 20-26.

22. Муртіщева А. О. Компетенція уряду в контексті принципу поділу державної влади: сучасні виклики. *Державне будівництво та місцеве самоврядування* : зб. наук. пр. 2021. Вип. 41. С. 150-162.

23. Муртіщева А. О. Нормотворча діяльність Кабінету Міністрів України в умовах воєнного стану. *Державне будівництво та місцеве самоврядування* : зб. наук. пр. 2022. Вип. 43. С. 217-228.

24. Муртіщева А. О. Проблеми правового регулювання державної регіональної політики в Україні : Децентралізація державної влади: український і європейський контекст : монографія / за наук. ред. О. Ю. Лялюка. Харків, 2022. С. 184-203.

25. Муртіщева А. О. Транспарентність у діяльності органів публічної влади: досвід зарубіжних країн. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. № 10. С. 602-606. URL: [http://www.lsej.org.ua/10\\_2021/159.pdf](http://www.lsej.org.ua/10_2021/159.pdf)

26. Омелько І. І. Поняття і класифікація форм діяльності депутатів місцевих рад. *Державне будівництво та місцеве самоврядування* : зб. наук. пр. 2020. Вип. 40. С. 182-200.

27. Омелько І. І. Правове регулювання та практика реалізації форм діяльності депутатів місцевих рад в Україні. *Visegrad Journal on Human Rights*. 2020. № 2. Vol. 3. С. 129-135.

28. Омелько І. І. Форми діяльності депутатів місцевих рад в аспекті їх правового статусу. *Порівняльно-аналітичне право*. 2020. № 4. С. 71-78.

29. Омелько І.І. Сесійні форми діяльності депутатів місцевих рад в Україні. *Державне будівництво та місцеве самоврядування* : зб. наук. пр. Харків : Право, 2020. Вип. 39. С. 196-210.

30. Петришина М. Добре урядування та електронне урядування як інноваційні компоненти муніципально-правової політики в Україні. *Grail of Science*. 2023. № 34. Р. 97-99.
31. Петришина М. О. Теоретико-правові проблеми забезпечення надання публічних послуг суб'єктам господарювання органами місцевого самоврядування. *Право та інновації*. 2020. № 2. С. 93-98.
32. Серьогін В. О., Серьогіна С. Г. Децентралізація і місцеве самоврядування у контексті зміцнення народовладдя в Україні. *Право України*. 2019. № 10. С. 158-174.
33. Серьогіна С. Г. Форма правління: питання конституційно-правової теорії та практики: монографія. Харків : Право, 2011. 768 с.
34. Серьогіна С. Г., Бодрова І. І., Петришина М. О. Муніципально-правова політика як пріоритетний напрямок правової політики в умовах реформування територіальної організації влади та європейської інтеграції України. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2021, № 3. С. 129-143.
35. Серьогіна С. Г., Петришина М.О. Пошук оптимальної державно-правової моделі контролю у сфері місцевого самоврядування та муніципальної нормотворчості: досвід країн ЄС. *Державне будівництво та місцеве самоврядування* : зб. наук. пр. / Нац. акад. прав. наук України, НДІ держ. буд-ва та місц. самоврядування . Харків : Право, 2022. Вип. 43. С. 52-74.
36. Соляннік К. Є. Виконавчі органи місцевих рад в Україні: правовий статус і організація роботи : монографія. Харків: Крок, 2004. 255 с.
37. Стешенко Т.В. Проблеми правового статусу та організації роботи органів самоорганізації населення як особливої форми участі членів територіальної громади у здійсненні місцевого самоврядування. *Юридичний науковий електронний журнал*. № 3/2024. С. 108-111. URL: [http://www.lsej.org.ua/3\\_2024/25.pdf](http://www.lsej.org.ua/3_2024/25.pdf)
38. Стешенко Т.В., Войтенко А.І., Кравець Л.О. Децентралізація та модернізація освіти, її вплив на розвиток місцевих громад. Нові можливості та

перспективи. *Наукові перспективи* № 4(46) 2024. С. 1148-1159.

39. Стешенко Т.В., Говоруха Л.С. Державницька теорія місцевого самоврядування у пострадянській правовій доктрині. *Державне будівництво та місцеве самоврядування*. 2021. Вип. 41. С. 62-75.

40. Стешенко Т.В., Гушин О.О., Візіров С.А. Вирішення спільних інтересів територіальних громад. проблематика функціонування та взаємодії органів муніципальної влади на субрегіональному рівні. *Наукові перспективи* № 4(46) 2024. С. 384-396.

41. Стешенко Т.В., Зозуля А.С. Місьцеве самоврядування та реформа децентралізації під час воєнного стану. *Юридичний науковий електронний журнал*. № 3/2024. С. 104-107. URL: [http://www.lsej.org.ua/3\\_2024/24.pdf](http://www.lsej.org.ua/3_2024/24.pdf)

42. Стешенко Т.В., Лещенко О.Ю., Жилка М.П. Староста як інституція у місцевому самоврядуванні, його роль у комунікації між владою та громадою. Порівняльний досвід Польщі. *Наука і техніка сьогодні* № 4(32) 2024. С. 141-155.

43. Стешенко Т.В., Мацнєва О.В., Шмига В.О. Комунікації та взаємодія між органами місцевого самоврядування та громадськістю. *Наука і техніка сьогодні*. № 4(32) 2024. С. 126-140.

44. Стешенко Т.В., Пахомов А.В. До проблеми місцевого референдуму: правовий аспект. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. № 11. С.71-75.

45. Стешенко Т.В., Саєнко А.Г. Актуальні питання єднання європейських країн з Україною у сфері місцевого самоврядування за для миру. *Міжнародний науковий журнал "Інтернаука". Серія: "Юридичні науки"*. 2024. № 3. 19 с. URL: <https://www.inter-nauka.com/uploads/public/17121316567849.pdf>

46. Стешенко Т.В., Слівінський В.В., Рибалко В.В. Питання доцільності та необхідності запровадження інституту Префектів в Україні. *Юридичний науковий електронний журнал*. № 2/2024. С. 80-84. URL: [http://www.lsej.org.ua/2\\_2024/19.pdf](http://www.lsej.org.ua/2_2024/19.pdf)

47. Стешенко Т.В., Чепурний А.С. Порівняльний аналіз системи

місцевого самоврядування у США та в Україні. *Міжнародний науковий журнал "Інтернаука". Серія: "Юридичні науки"*. 2024. № 3. 25 с. URL: <https://www.inter-nauka.com/uploads/public/1712132043634.pdf>

48. Чиркін А. С. Характеристика місцевого самоврядування Словаччини в контексті відповідності стандартам Європейської Хартії місцевого самоврядування. *Державне будівництво та місцеве самоврядування* : зб. наук. пр. Харків : Право, 2019. Вип. 38. С. 89-102.

49. Щебетун І.С., Соляник К.Є. Право на мирні зібрання та його обмеження. *Право і суспільство*. 2021. № 1. С. 39-46.

50. Chyrkin, A., Murtishcheva, A., Yezerov, A. The implementation of the principle of judicial protection of local self-government rights in the national courts' practice: the Ukrainian experience (2022) *Access to Justice in Eastern Europe*, 5 (4), pp. 170-186

52. Merkotun A. Economic Governance in the EU: Experience and Lessons for Ukraine. *Public administration aspects* 11 (2) 2023. DOI: <https://doi.org/10.15421/152318>

52. Murtishcheva A. The principle of legality as a foundation of modern civil society. Improvement of the legal culture as a basis for the formation of civil society of modern times: collective monograph / O. Borschevska, O. Boryslavska, I. Krushnitska, etc. Lviv-Torun: Liha-Press, 2020. P. 93-109.

53. Oleh Petryshyn, Maryna Petryshyna, Andrejus Novikovas, Dmytro Boichuk. Exploring the Ideal Legal Model of State Supervision for Local Self-Government and Municipal Rulemaking for Ukraine: Insights from the EU. *International Comparative Jurisprudence* 2023, 9, №2. P. 197-208

54. Peresada O, Severinova O, Serohin V, Serohina S, Shutova O Intercultural communications and community participation in local governance: EU experience. *Academic Journal of Interdisciplinary Studies*. 2022. 11 (5), 266-278.

56. Serhii Boldyriev, Tatyana Steshenko, Svitlana Serohina, Svitlana Fomina, Iryna Kapelista. Exercise of State Control over Local Self-Government in the Field of

Environmental Protection. WSEAS. 2024/20. P. 26-36. URL:  
<https://wseas.com/journals/ead/2024/a085115-1071.pdf>

56. Serohina S, Bodrova I, Novak A. Delegation of State Powers to Local Self-Government Bodies: Foreign Experience and Ukrainian Realities. (Делегування державних повноважень органам місцевого самоврядування: зарубіжний досвід та українські реалії). Baltic Journal of European Studies. Vol. 9: Issue 3. P. 263-285.

58. Serohina S., Harashchuk I., Murtishcheva A., Poproshaieva O., Fomina S. International Experience in Ensuring Cybersecurity in Local Self-Government Management as a Component of the National Security of Ukraine. Pakistan Journal of Criminology. 2024. Vol. 16, iss. 2. P. 827–841. DOI: <https://doi.org/10.62271/pjc.16.2.827.841>

58. Svitlana Serohina, Oleksandr Petryshyn, Vitalii Serohin. Decentralization of public power in Ukraine in the context of glocalisation. (Децентралізація державної влади в Україні в умовах глокалізації). International Comparative Jurisprudence. 2020. Vol 6, No 2. P.190-200.

59. Tatsiy V., Serohina S. Bicameralism: European Tendencies and Perspectives for Ukraine. Baltic Journal of European Studies. Vol.8 Issue 1 P.101-122.

60. Teremetskyi V., Solyannik K, Zakomorna K. Fiscal decentralization of ukraine: search for new approaches for the development of local self-government. Financial and credit activity: problems of theory and practice. Vol.2. Issue 37. P.180-189.

61. Vitalii Serohin, Svitlana Serohina, Ilona Harashchuk, Igor Kopotun. The Role of State Control in the Implementation of Legislation on Local Self-Government. Pakistan Journal of Criminology, 2024, Vol 16, Issue 1, p. 145. DOI: 10.62271/pjc.16.1.145.159

#### *Інтернет-ресурси*

1. <http://portal.rada.gov.ua> – Офіційний веб-сайт Верховної Ради України.

2. <http://kmu.gov.ua> – Офіційний веб-сайт Кабінету Міністрів України.
3. <http://ccu.gov.ua> – Офіційний веб-сайт Конституційного Суду України.
4. <http://president.gov.ua> – Офіційний веб-сайт Президента України.
5. <http://www.auc.org.ua/> – Офіційний сайт Асоціації міст України
6. <http://uaror.org.ua> – Українська асоціація районних та обласних рад
7. <http://vassr.org/index.php/ua/> – Всеукраїнська асоціація сільських та селищних рад
8. <http://europa.eu.int/eur-lex> – База даних законодавства ЄС
9. [http://www.coe.int/t/Congress/default\\_en.asp](http://www.coe.int/t/Congress/default_en.asp) – Офіційний сайт Конгресу місцевих та регіональних влад Європи
10. <http://www.court.gov.ua> – Судова влада України
11. <http://www.echr.coe.int/Pages/home.aspx?p=home> – Сайт Європейського Суду з прав людини
12. <https://www.ombudsman.gov.ua/> – Сайт Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини

### *СЕНМК*

Стандартизований електронний навчально-методичний комплекс кафедри державного будівництва та місцевого самоврядування. URL: <https://library.nlu.edu.ua/senmk/itemlist/category/184-kafedra-derzhavnogo-budivnicztva.html>

### *НЕІК*

Державна влада та місцеве самоврядування: теорія і практика взаємодії з питань правоохоронної діяльності (262 КР магі). URL: <https://neik.nlu.edu.ua/moodle/course/view.php?id=988>